

725.091

Szerző

Cím Budapest gyárvárosa.

Idő 1899 4

Forrás:

Budapesti hírlap.

Személy

Bp.

1899 1/8

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Budapest gyárvárosa.

— Saját tudósítónktól. —

Budapestnek rohamos fejlődése lehetlenné tette a szabályos és céltudatos fejlődést. Budapest nagának a nagy közönségnek erejéből lett nagygyá, gyakran a hatósági intézkedések ellenére. Ma már, hogy a város maga megvan, gondoskodni kell a helyes irányról, az összetartozó dolgok csoportosításáról. Iparunk és kereskedelmünk fejlődése éppen ezért nem tudott lépést tartani a város növekedésével, mert az irány nélküli való fejlődés nem adta meg az iparnak és kereskedelemnek azt a segéd-eszközt, a melyre föltétlenül szüksége van.

Most akarják szervezni a fejlődést. Külön gyárvárost akarnak létesíteni. A gyárosoknak és a hatóságnak is közös érdeke, hogy a gyárváros helyes irányban fejlődjen s megkapja azokat a segéd-eszközöket, a melyekre föltétlenül szüksége van. A gyárosok, a kik harminc-negyven év előtt a lakott városrész határán épített bérházak közé szorultak s a telekérték nagy emelkedése kényszerítte őket, hogy gyártelepük számára új helyet keressenek. A hatóságok, az érdekeltek is a kelenföldi Lágymányost szemelték ki az új gyárváros helyéül. A közmunkatanács palotájának egyik hivatalos szobájában már meg van festve a kiépített gyárváros. Hosszu idő elmúlik, a míg a valóság utóléri a festményt. Az első lépés azonban már megtörtént. A hatóságok már úgy akarják szabályozni a rakodópartot, hogy a gyárvárosnak megfelelően s már több gyáros vásárolt telket a Lágymányoson gyártelep céljára.

A helyet kétségkívül jól választották meg. A Lágymányos sík terület, de nem alkalmas bérkaszárnvának. De minden kelléke megvan arra,

hogy hatalmas gyárváros fejlődjen a Duna partján. Egyik oldalán a Duna határolja, másik oldalán a kelenföldi pályabáz, a melyet tetszés szerint meg lehet bővíteni, a nélkül, hogy a város fejlődésének útját állaná.

Nagy baj azonban, hogy a rendezés első stádiumában is különféle konfliktus támadt a hatóságok között. A rakodó-part szélességének a megállapítását is hosszas iratváltás előzte meg. Végre harminc öl szélességben állapították meg a rakodópartot, a melyet nagy vasut és közuti vasut szel át s azonkívül kikötőnek is terveznek. Az állam meg akarta védelmezni a vasuti és hajózási érdekeket, úgy rendelkezett, hogy a gyárak a rakodópartot nem használhatják. Ez az első komolyabb konfliktus, a mely esetleg megakadályozhatja, hogy a Lágymányos egészséges gyárvárossá fejlődjen. Ma ezt a kérdést higgadtan és nyugodtan lehet tárgyalni, mert a jövő gyárvárosa még pusztá terület s magánérdek még nem zavarja a közérdek higgadt tárgyalását.

A hatóságoknak kötelességük, hogy áldozatok árán is előbbre segítsék a magyar gyáripár fejlődését. Könnyebben megtehetik, ha csak jóakaratra s nem pénzbeli áldozatra van szükség. A hatóságoknak s első sorban az államnak a hivatása, hogy ha nagyobb áldozat nélkül megteheti, szabadítsa meg a magyar gyáripárt a fölösleges terhektől. Az államnak az az intézkedése, hogy a rakodópartot elzárja a gyárosok elől, éppen az ellenkezőjét teszi. Megakadályozza, hogy Budapesten a gyáripár nagyobb lendületet vegyen.

A főváros mérnöki hivatala nagyon helyes irányba terelte a dolgot. Előterjesztést tett a tanácsnak s azt javasolja, hogy a Lágymányoson

építő gyárosoknak engedjék meg, hogy a rakodópartot a nap bizonyos szakában használhassák s a gyártelepről síneket fektethessenek le a rakodóparton, úgy, hogy az árut már a gyártelepen vasuti kocsiba rakhassák s forgó korongok segítségével közvetlenül összeköttetést kapjanak a nagy vasutal, vagy elevátor segítségével beemelhessék a partról a hajóba.

A mérnöki hivatal célja világos és helyes. Meg akarja menteni a gyárost, hogy az árut tengelyre rakja, s úgy szállítsa a vasuti, vagy hajóállomásra s ott újra átrakja. Megtakarítja a gyáros a tengelyen való szállítás költségét és elkerüli a gyakori ki és berakással járó esetleges kárveszteséget.

A főváros, a mely néhány esztendővel ezelőtt telekajándékozással milliókat áldozott eredmény nélkül a magyar gyáripár fejlődésére, bizonyosan magáévá teszi a mérnöki hivatal javaslatát, a melynek bizonyosan nagyobb eredménye lesz, mint a telekajándékozásnak. A magyar gyáripárnak, ha prosperálni akar, lehetővé kell tenni, hogy az üzemi költséget fölösleges és elkerülhető kiadások ne terheljék.

De nemcsak a fővárosnak, hanem az egész országnak érdeke, hogy az új gyárváros megépüljön s egy kis jóakarattal a nehézségeket meg lehet oldani. Ha a kormány, a közmunkatanács s a főváros, tehát az a három hivatalos faktor, a melynek a gyárváros létesítésébe beleszólása van, jegyüttes erővel törekszik arra, hogy az állam, a főváros és a gyárváros érdekét összeegyeztesse; akkor rövid idő alatt száz és száz kémény emelkedik a mostani síkságon. Ha a hatóságok lehetővé teszik, hogy a Lágymányoson épülő gyárak a tengelyen való szállítás mellőzzék, nagyon hamar benépesül a kopár terület s Budapestnek meglesz a gyárvárosa. A különböző érdekek összeegyeztetése most, a mikor tisztán elvileg lehet határozni, sokkal könnyebb és jobb, mint a mikor az egyesek talán ellentétes magánérdeke is beleszól a tárgyalásokba. Az államnak, a közmunkatanácsnak s a fővárosnak közös érdeke, hogy a gyárváros megépülhessen és virágozzék. Ha nehézkes rendszabályokkal, önző érdekek kielégítésével fognak a munkához, akkor hiába építik meg milliók árán a rakodópartot s a kikötőt, hiába építik a nagy vasutat, a gyárváros nem épül meg. Lehet, hogy egy-két gyáros, a kit mostani gyárának nagy telekértéke kiszorít a mai telepéről, fölhasználja a kedvező fekvésű Lágymányost, de életerős, számottevő gyárváros nem lesz belőle soha.